

דף הנחיות

מגדל לוד של השפעה פרק 03

סלוניקי (2) ירושלים של הבלקן

למה הזראות?

שקף מספר 1

סדרת 'מסע אל תוך עצמך' עסקה בספר ובחכמיה. צעדנו בעקבות יהודי ספרד ולמדנו רבות על זהות יהודית, בחירה חופשית ועוד.

בתאריך ג' בניסן הרנ"ב (31 במרץ 1492) נחתם בידי פרדיננד השני מלך אראגון ואשתו, המלכה איזבלה הראשונה מקסטיליה, צו גירוש על היהודים שגרם לסיום תקופה זוהרת בת מאות שנים.

נדמה היה כי זה הסוף.

אך היהודים נדדו אל מקומות חדשים, הקימו מאפס מרכזי תורה ויהדות והגדילו את השפעתם עשרת מונים.

עיניהם היו נשואות תמיד אל ירושלים, לב העם היהודי. לכן, כמעט בכל מקום בו הקימו היהודים מרכז רוחני הם כינו אותו 'ירושלים'.

בשבוע שעבר התחלנו לצעוד בעקבות יהודי 'ירושלים של הבלקן', אלה שנודעו בשמירת השבת שלהם. השבוע נמשיך וננסה להבין את העקרון של מצוות ה' בכלל ומצוות השבת בפרט.

שיעור זה הולך בעקבות ספרו הנפלא של הרב וורן גולדשטיין רבה של דרום אפריקה, יום לברוא את עצמך.

שקף מספר 2

מדוע השבת היא מצווה?
 למה יש גבולות ברורים של אסור ומותר בשבת ואין לנו את האפשרות להחליט לבד מהי מנוחה עבורנו?
 מדוע ה' רוצה שנשמור שבת?

שקף מספר 3

האמת היא שאף פעם לא נוכל להשיב תשובה מלאה על שאלות אלו. לעשות כה פירושו להכיר את דעתו של בורא העולם באופן שאף אדם אינו יכול. 'לא יראני האדם וחי' אמר אלוקים למשה, גדול הנביאים. כל זמן שהנשמה טבועה בגוף איננו יכולים באמת לתפוס את אלוקים או את תוכניותיו, שעל כן – כמו שאומרת הגמרא – הכוונה האלוקית העמוקה שמאחורי המצוות נותרת עלומה ביסודה (יום לברוא את עצמך, עמ' 7).

שקף מספר 4

אז איפה זה משאיר אותנו? האם נוכל בכל זאת להבין משהו על מהותה של השבת ועל החשיבות שבשמירתה? האם יש בכלל טעם להעמיק בנושא?
 התשובה על השאלות הללו היא 'כן' נחרצת.

הגמרא במסכת סנהדרין אומרת: "אמר ר' יצחק – מפני מה לא נתגלו טעמי תורה? שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם" (סנהדרין כא:). הגמרא מתארת כיצד חטא שלמה המלך משום שידע את טעם המצווה. ניתן ללמוד מכך שידיעת טעם המצווה עלולה להביא לזלזול בקיום המצווה חלילה. טעם נוסף שאומר המהר"ל הוא שאין לשכל האנושי את היכולת להבין את כוונותיו הנשגבות של ה' יתברך. מאידך גיסא, ישנן מספר סיבות מדוע יש חשיבות לדרישת טעמי המצוות: א. כשיש לאדם טעם הגיוני לעשיית המצווה הוא מקיים אותה עם חשק רב יותר, ולא מתוך תחושת עול וכפייה (מגיד משנה, הלכות לולב ח, טו). ב. הבנת טעמי המצוות מביאה את האדם לאהבת ה' (מכתב מאליהו א, עמוד 219). ג. כאשר מנסים להבין את רצון ה' ולבאר טעמים אמיתיים ושורשיים במצוותיו, ניתן להקים תרבות קדושה ולהילחם בדעות זרות ומקולקלות (מאמרי הראי"ה, טללי אורות).

אם כן יש חשיבות לדרישת טעמי המצוות, אך יש לזכור מספר סייגים: א. קיום המצווה אינו מותנה בהבנתו. ב. הטעמים האמיתיים למצווה נשגבים מבינתנו, ואילו הטעם שאנו נותנים הוא לפי המדרגה שלנו וקוצר הבנתנו. ג. לזכור שאנו עוסקים בדבר ה' ולא בנושאים אנושיים. (רמב"ם הלכות תמורה ד, ג, הלכות מעילה ח, ח. ועיין כוזרי מאמר שני כו; ס) (אתר ישיבה).

שקף מספר 5

לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן הבריות (מדרש רבה, בראשית, כד)

רגע של עברית

מה פירוש 'לצרף'?

מהי מטרת המצוות?

גדולי הראשונים עסקו בסוגיה זו של טעמי המצוות. בשיעור זה נלך בדרכו של הרמב"ן. מוזמנים לחפש באתר את השיעור על טעמי המצוות ולהרחיב דעת בשיטות השונות

שקף מספר 6

המצוות אינן רק **הצעות** לחיים מוצלחים. ברובד הבסיסי או מקיימים את המצוות פשוט כי כך ציווה אותנו אלוקים. אבל, חלק מן הסיבה שבגללה רוצה אלוקים שנשמור מצוותיו היא שהן טובות לנו והן מצעידות אותנו במסילה של תמורה עצמית ומימוש עצמי.

שקף מספר 7

גדולי הראשונים עסקו בסוגיה זו של טעמי המצוות. בשיעור זה נלך בדרכו של הרמב"ן. מוזמנים לחפש באתר את השיעור על טעמי המצוות ולהרחיב דעת בשיטות השונות.

הרמב"ן מלמד אותנו כי חלק מהמטרה של המצוות הוא שנדייק את נקודות המבט ואת תכונות האופי שלנו.

"... שאין התועלת במצות להקב"ה בעצמו יתעלה אבל התועלת באדם עצמו למנוע ממנו נזק או אמונה רעה או מדה מגונה או לזכור הנסים ונפלאות הבורא יתברך ולדעת את השם.

וזהו "לצרף בהן" - שיהיו ככסף צרוף, כי הצורף הכסף אין מעשהו בלא טעם אבל להוציא ממנו כל סיג, וכן המצות להוציא מלבנו כל אמונה רעה ולהודיענו האמת ולזכור תמיד..." (רמב"ן, דברים כב, ו).

הרמב"ן מדגיש שלוש נקודות חשובות:

להוציא כל אמונה רעה

להודיענו האמת

לזכור תמיד

כדאי לדון יחד כיצד המצוות פועלת כך אצלנו?

שקף מספר 8

נקודות המבט שלנו מעצבות את האופן בו אנו רואים את העולם. הן מעצבות את רעיונותינו ואת זהותנו, את ערכינו ואת עקרונותינו, את השקפת העולם שלנו ואת החזון שלנו. זו הזדמנות לשוחח על נקודות המבט שלנו, על האופן בו הן מושפעות ועל הדרך שלנו לשלוט ולכוון אותן לפי רצונותינו.

שקף מספר 9

מלבד נקודת המבט השונה, המצוות משפיעות גם על תכונות האופי שלנו. מצוות רבות נועדו להפוך אותנו לאנשים טובים יותר ולחנך אותנו לפעולות הגורמות לשינוי פיזי. 'אחרי הפעולות – נמשכים הלבבות'.

כך ממשיך הרמב"ן ומסביר, בהתייחסו למצוות שילוח הקן: אבל טעם המניעה ללמד אותנו מדת הרחמנות ושלא נתאכזר, כי האכזריות תתפשט בנפש האדם כידוע...

והנה המצוות האלה בבהמה ובעוף אינן רחמנות עליהם אלא גזירות בנו להדריכנו וללמד אותנו המדות הטובות (המשך דברי הרמב"ן).

שקף מספר 10

תכונות האופי שלנו מעצבות את התגובה שלנו למצבים ולאנשים, לאתגרים ולהזדמנויות, לפיתויים ולתובנות.

האם אנו ענווים או יהירים, אדיבים או אכזריים? אנוכיים או אציליים?

האישיות שלנו מכתובה את מעשינו, את מחשבותינו ואת האופן בו אנו חיים. גם כאן כדאי לפתוח דיון אודות תכונות אופי והחלקים שבנו הנראים בעינינו קבועים ויציבים. האם תכונות אופי הן משהו שאי אפשר לשנות? כיצד אפשר לנתב תכונות שנדמות שליליות, לכיוון חיובי וטוב?

שקף מספר 11

המצוות נועדו אפוא ליישר את תכונות האופי ואת נקודות המבט שלנו עם אלה של אלוקים. כשאנו מקיימים מצוות אנו יוצאים למהלך של תמורה אישית אמיתית בהנחיית הקב"ה. החזון של אלוקים עבורנו הוא שהמצוות תהפוכנה לזרזים לבריאת עצמנו בהופכן אותנו לאנשי חכמה, ענוה, נדיבות, חמלה, יושר ועוד. המצוות הן לא רק המסלול לשכר נצחי בעולם הבא אלא נוסחה לחיים מיטביים ולהנאה מהחיים בעולם הזה, מתכון למציאת אושר כאן ועכשיו.

שקף מספר 12

בשיעור היום נגענו בהיבט הכללי של המצוות, כיצד לדעתכם משפיעה מצוות השבת על נקודות המבט ועל תכונות האופי שלנו?

להערות והארות:
משה שמעון אופן
 Moshe.oppen@gmail.com
 054-8496992

רוצים עוד?
 סרקו והצטרפו
 ל"אחים לנפש"

